

Iz nove uredbe o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev

Gotovo bo vsakega člana našega kolektiva zanimalo, kakšne pravice ima pri zdravstvenem zavarovanju, zato priobčujemo nekaj odlomkov (ki so za nas zelo važni) iz novega zakona o zdravstvenem zavarovanju, ki se uporabljajo od 1. januarja 1955. (Uradni list šte. 51/54.)

Zdravstveno zavarovanje obsega: pravico do zdravstvenega varstva, pravico do nadomestila plače med začasno nezmožnostjo za delo zaradi bolezni, pravico do nadomestila plače med porodniškim dopustom, pravico do podpore za opremo otroka in pravico do povračila potnih stroškov v zvezi z zdravstvenim varstvom. Osebam, določenim v tem zakonu, je zagotovljena tudi pravica do pogrebne in posmrtnine.

Po določbah tega zakona so zavarovani tudi družinski člani delavcev in uslužbencev, ki jih zavarovavec preživlja. V smislu tega zakona so naslednji družinski člani zavarovanca, ki so upravičeni do zdravstvenega zavarovanja:

1. Zakonec in otroci (zakonski, nezakonski, posvojeni pastorki in otroci brez staršev, ki jih je zavarovavec vzel in jih preživlja) do dopolnjenega 16. leta starosti, če se šolajo pa do konca predpisanega šolanja; vendar najdalje do dopolnjenega 25. leta starosti, ob pogoju, da zavarovavec zakonca oziroma otroka preživlja.

2. Starši, očim in mačeha, stari oče in stara mati, če so nezmožni za delo in nimajo lastnih dohodkov, ki bi jim zadoščali za preživljanje, pa jih zaradi tega preživlja zavarovavec

Družinski člani zavarovanca, ki je bil zavarovavec brez presledka najmanj šest mesecev ali s presledki dvanajst mesecev v zadnjih dveh letih neposredno pred nastopom vojaškega roka v Jugoslovanski ljudski armadi, obdržijo pravico do zdravstvenega zavarovanja tudi v času, ko je zavarovavec v tej vojaški službi.

Nadomestilo za plače se določi praviloma na podlagi povprečja plač s stalnimi dodatki za delo v rednem delovnem času, ki so bile izplačane v zadnjih treh mesecih pred tistim mesecem, v katerem je nastal primer, ki daje v smislu tega zakona pravico do nadomestila (osnova za nadomestilo).

Nadomestilo za plače znaša v primerih, navedenih v tem zakonu:

1. 80% osnove za nadomestilo za prvih sedem dni in 90% osnove za nadomestilo po sedmih dneh — za zavarovance, ki so bili zavarovani brez presledka najmanj šest mesecev ali s presledki dvanajst mesecev v zadnjih dveh letih neposredno pred začetkom pravice do nadomestila.

2. 60% osnove za nadomestilo za prvih sedem dni in 70% osnove za nadomestilo po sedmih dneh — za zavarovance, ki pred začetkom pravice do nadomestila niso bili zavarovani brez presledka šest mesecev ali s presledki dvanajst mesecev v zadnjih dveh letih.

Če postane zavarovavec v tridesetih dneh po preteku bolezenskega dopusta znova začasno nezmožen za delo zaradi iste bolezni, se šteje novi bolezenski

dopust za podaljšanje prejšnjega bolezenskega dopusta

Vajenci ne glede na vrsto bolezni, zavarovanci, ki so postali nezmožni za delo zaradi nesreče pri delu ali poklicnega obolenja, imajo pravico do nadomestila plače v višini polne osnove za nadomestilo. Tudi zavarovancem, ki zbolijo za tuberkulozo (katerekoli oblike), gre od prvega dneva izostanka z dela nadomestilo plače v višini polne osnove za nadomestilo, če so bili pred nastankom pravice do nadomestila zavarovani brez presledka najmanj šest mesecev ali s presledki dvanajst mesecev v zadnjih dveh letih, in v višini 75% osnove za nadomestilo, če ne izpolnjujejo tega pogoja predhodnega zavarovanja.

Gospodarske in druge organizacije ter delodajalci plačujejo iz svojih sredstev nadomestilo plače za prvih sedem dni delovne nezmožnosti zaradi bolezni ali poškodbe za zavarovance in polovico tega nadomestila za zavarovanke.

Zavarovavec, ki med rednim deovnim časom išče zdravniško pomoč, ki bi jo lahko dobil tudi izven delovnega časa, nima pravice do nadomestila plače za izgubljeni delovni čas. Izjemoma ima pravico do nadomestila tudi v takem primeru, če pristojni zdravnik javne zdravstvene službe potrdi, da je zavarovavec upravičeno iskal zdravniško pomoč v delovnem času.

Zavarovavec, ki se zdravi ali je na medicinski preiskavi v zdravstvenem zavodu, v katerem ima popolno oskrbo (stacionarni zdravstveni zavod), ima pravico do delnega nadomestila plače; njegova višina je odvisna od števila družinskih članov, ki jih zavarovavec preživlja.

Delno nadomestilo se določi v odstotku od nadomestila, ki bi šlo zavarovancu po tem zakonu in znaša:

- 50% — za zavarovance brez družine;
- 75% — za zavarovance z enim družinskim članom;
- 90% — za zavarovance z dvema družinskima članoma;
- 100% — za zavarovance s tremi ali več družinskimi člani.

Zaposleni družinski člani in družinski člani, ki imajo pokojnino, se ne štejejo pri računanju višine delnega nadomestila plače.

Zavarovancu, ki postane začasno nezmožen za delo zaradi bolezni, medtem ko je na neplačanem dopustu, gre nadomestilo plače šele po preteku neplačanega dopusta, če je tedaj še nezmožen za delo zaradi bolezni.

Nadomestilo plače med nego obolelega družinskega člana gre zavarovancu največ za petnajst dni — če je oboleli družinski član mlajši kot 14 let, in največ za sedem dni — če je oboleli družinski član star več kot 14 let.

Skupščina okrajnega (mestnega) zavoda za socialno zavarovanje določi s svojim sklepom primere in pogoje za izjemno podaljšanje pravice nadomestila zaradi nege obolelega družinskega člana.

Konoplja — tekstilna surovina

(Piše F. Rebernik)

V naši predilnici predelamo letno precej konopljenega vlakna in še več ga bomo, ko bodo stekli novi predilni stroji za predenje suhe in polmoke konopljene preje. Ker bo postala konoplja bolj važna tekstilna surovina za nas, je prav, če si jo bližje ogledamo. Vsi jo poznamo kot surovino, iz katere tkemo platno za slamnjače, za embalažo, gasilne cevi, jadrovino za vozne plohte, konopljene pisemske vreče, tkane kot cevasto tkanino, razen tega uporabljamo konopljeno prejo v mnogih tkaninah za votek. V drugih tekstilnih tovarnah pa jo uporabljajo za izdelavo motvoza, za vrvi, vprežnice, uzde, vrvi za seno, dreto za čevljarje, mrežnice za seno, za plezalne vrvi, za ladijske vrvi, oprti za mlinska podjetja itd. Našel sem le nekaj najbolj znanih predmetov in že tu vidimo, da se uporablja v najrazličnejše namene. Za ladijske vrvi in odbijače, ki visijo ob boku ladje, je konoplja važna zato, ker je odporna proti morski vodi. Marsikomu pa ni znano, koliko dela je potrebnega, preden dobimo konopljeno vlakno, kakršnega nam dobavljajo terilnice. Naslednji članek ima namen podrobno opisati pridobivanje konopljenega vlakna, t. j. dela v terilnicah.

Iz starih zapiskov je razvidno, da je prvotna domovina konoplje Srednja Azija. Od tu se je prenesla v vse dele sveta. Aklimatizacija, t. j. hitra prilagoditev drugemu podnebnju in zemlji, je prirojena sposobnost konoplje, da uspeva skoro v vseh delih sveta. Prvotno so konopljo sejali zaradi pridobivanja narkotičnih sredstev, to so oampljiva sredstva, imenovana »hašiš«. Poznali in uporabljali so jo tudi kot zdravilno rastlino. Z razvojem znanosti in tehnike pa je človek spoznal tudi njeno drugo dobro stran in začel jo je uporabljati za izdelavo raznih tekstilij.

Testilne surovine delimo po izvoru na več skupin. V prvo skupino spadajo surovine rastlinskega izvora, v drugo surovine živalskega izvora in končno surovine rudninskega izvora. V zadnjih desetletjih pa so se pojavila še vlakna umetnega izvora. Konoplja spada v skupino surovin rastlinskega izvora. Te delimo še naprej v podskupine in sicer v stebeljska vlakna, semenska vlakna, listnata vlakna in v surovine, katere pridobivamo iz plodov. Konoplja spada v podskupino stebeljskih vlaken, bombaž v podskupino semenskih vlaken, sisal v skupino listnatih vlaken in kokosovo vlakno v skupino surovin, ki jih dobimo iz plodov. Konopljo razporejamo med stebeljska vlakna zato, ker se nahaja vlakno na stebelu rastline. V isto skupino spada tudi laneno vlakno.

Konoplja je enoletna rastlina, to se pravi, da raste samo tekom ene letne dobe. Po žetvi ostanejo korenine v zemlji in segnijejo. Kmet mora njivo preorati, pognojiti in ponovno zasejati. Seje se spomladi v aprilu ali do sredine maja. Poleg hlevskega gnoja se uporablja za boljše uspevanje tudi umetna gnojila. Konopljo lahko sejemo na isti njivi več let zaporedoma — do treh let — in nič ne izgubi na kakovosti in količini. Pri lanu je drugače, sejati ga moramo vsako leto na drugi njivi in šele po petih letih ga sejejo na isto njivo. Pri konoplji razlikujemo dva spola in jo zato imenujemo dvospolno rastlino. Gotovo vas bo zanimalo, kako se razlikuje moška rastlina od ženske. Ta razlika se opazi šele kasneje, ko je konoplja že nekoliko odrasla. Po treh do šestih tednih rasti se opazi na njivi, da nekatere rastline hitreje rastejo od drugih in so večje. Ta, ki je večja, je konoplja moškega spola. Konoplja ženskega spola v rasti zaostaja pred moško, dokler ne začne moška cveteti. Ko moška konoplja vzcveti, doseže svojo maksimalno višino. V tej dobi je moška konoplja do 30 cm višja od ženske. Kakor sem omenil, doseže moška konoplja v času cvetja svojo maksimalno višino in preneha rasti. To pa ni primer pri ženski konoplji, ki v času cvetja raste še naprej in tako v najkrajšem času doseže višino moške rastline in le-to tudi preseže. Razlika med moško in žensko je tudi

v barvi. Ženska konoplja je temnejše zelene barve kot moška. Moška konoplja prej dozori kakor ženska in zato mora kmet paziti, da žanje konopljo o pravem času, ker raste na isti njivi konoplja obeh spolov. Cvet moške konoplje je majhen in rumenkaste barve, medtem ko je cvet ženske konoplje zelenkaste barve. Zanimiva je tudi ugotovitev znanstvenikov, da znaša pri skoro istem številu stebelc, količina vlakna iz ženskih stebelc $\frac{2}{3}$, iz moških pa samo $\frac{1}{3}$. Na isti njivi zraste približno polovico moških in polovico ženskih stebelc. Višina konoplje, do katere zraste, je zelo odvisna od gostote setve. Čim gostejša, tem nižja zraste in narobe. Prav redko sejana konoplja se razraste in je zelo vejnata, vlakna so groba in kratka. Za pridobivanje vlakna se seje konoplja v razdalji 5 do 6 cm. Običajno zraste do višine pol do treh metrov, pa tudi do pet metrov. Barva stebela je različna, od svetlozelene do temnozeleno. Več vredna in bolj cenjena je konoplja svetle barve, ker dobijo vlakna svetlejšje barve, ki so boljše. Od setve do žetve raste konoplja 130 do 140 dni. Za rast zahteva toplo podnebje in mnogo vlage. V naši državi najbolj uspeva v Bački in Banatu, to je od Novega Sada do meje Madžarske in Romunije.

Kakovost konopljenega vlakna je poleg dobrega semena odvisna od ugodnega leta (sonce, moča), pravilne setve in predelave v terilnicah. Že takoj, ko kmet debelo konopljo poreže, mora stebelca sortirati po dolžini in debelini. Paziti mora tudi na barvo in kakor že omenjeno, je svetla barva bolj cenjena. Po debelini se mora stebelca sortirati zaradi močenja in godenja. Tanjša stebelca so hitreje godena kakor debela, in če so tanka in debela stebelca pomešana, bo kvaliteta vlakna prav različna. Sortiranje po dolžini je prav tako važno, ker dobimo po nadaljnji predelavi vlakna enake dolžine ali pa različne dolžine, če jih ne sortiramo. Ko konoplja dozori, jo kmet poreže in razprostre po njivi, stebelce poleg stebelca. Tako položena stebelca pusti dva do tri dni, pa tudi več na njivi, da se osušijo in da otrdijo, ker sicer bi se pri prenašanju prelomila, kar bi slabo vplivalo na kvaliteto vlaken. Po treh dneh pobere osušena stebelca in jih poveže v snope. Primerna debelina snopa je okoli 20 cm. V snope povezano konopljo odpelje kmet v terilnico v prodajo. Današnja cena zeleni negodeni konoplji je 900 din za 100 kg prvorazrednih stebelc. Terilnice nakupijo pred jesenjo velike količine konoplje in jo zložijo v komore. V komorah je po več vagonov — do 30 — zloženih snopov konoplje, ki čaka, dokler se ne začne močenje ali godenje. Komore gledajo od daleč kakor hiše, postavljene so v primerni razdalji ena od druge zaradi požara. Streha na komori je napravljena tako, kakor najdemo še pri nas s slamo krite hiše ali gospodarska poslopja. Ker zbira pri terilnice konopljo iz različnih njiv, jo morajo pri prevzemu ponovno sortirati po dolžini in barvi. Točno morajo pregledati snope, če so stebelca v redu posušena. Če so stebelca premalo posušena, obstaja nevarnost, da v času, ko ležijo v komorah, segnijejo, če pa so presušena, postanejo vlakna bolj groba. Sončni žarki in toplota je predolgo vplivala na stebelca in pokvarila kakovost vlaken. Vsaka komora za sebe vsebuje konopljo iste kakovosti. Če je konoplja v komorah pravilno zložena in dobro zavarovana od dežja in ostale vode, potem lahko ostane dalj časa na prostem brez škode. Odlaganje konoplje v komorah je celo nujno, da se odleži, preden gre na močenje. Tako odležana konoplja dá večjo količino vlaken in boljše kakovosti, kakor če bi jo takoj po žetvi močili. V komorah ostane preko zime do poletja, ko nastopi primerno toplo vreme za godenje. S prevzemom konoplje in vskladiščenjem v komorah je začela prva faza dela pri predelavi v terilnicah. Nadaljnja naloga terilnice je, da pravilno oddvoji vlakno od stebelca. O tem pa prihodnjč.

Novi tkalski stroji za okroglo tkanje cevi

Pri tkanju gasilnih cevi se običajne statve čedalje bolj umikajo strojem za okroglo tkanje cevi. Tudi pri nas smo, da bi povečali in pocenili produkcijo, nabavili štiri stroje za okroglo tkanje cevi.

Razvoj strojev za okroglo tkanje cevi pa gre dalje. Tako je neka tvrdka v Avstriji izpopolnila take stroje tako, da lahko en tkalec streže trem ali štirim takim strojem. Stroj je popoln avtomat za okroglo tkanje cevi.

Pri pretrgu osnovne niti se stroj v trenutku ustavi in rdeča signalna luč pokaže, v katerem polju se je nit utrgala. Stroj se avtomatično ustavi, če se pretga votkova nit in modra signalna luč pokaže pretrg votka. Da se ne bi zgodilo, da bi stroj naredil pol obrata brez enega votka, je ustavka montirana na vsak čolniček.

Ker je vsak vozec lahko povzročitelj luknjice v cevi ali razpoke cevi, je stroj konstruiran tako, da se avtomatično ustavi, ko najde vozec. Osnovna nit se nato lahko potegne naprej in cev ostane brez vozca.

Za nemoten odvod cevi pri tkanju služi samodejujoč regulator z gumijastimi valjčki. Število zob pri regulatorjevem menjalniku je enako številu votkov na 10 cm.

Notranji kaliber, v pravilnem razmerju do tkalne vena, dá cevi potrebno gladkost. Posebna naprava omogoča spremembo premera ali tipa cevi, ne da bi bilo treba prej cev odrezati in vse skupaj na novo vpeljavati.

Vklapljanje in izklapljanje stroja se vrši normalno na dveh mestih, toda na željo se to lahko vrši pri vsakem registru. Vodilni valjčki pri tkalnem obroču tečejo na krogličnih ležajih, isto tako tudi tkalni obroči, pri čemer do sedaj običajno mazanje odpade. Register je konstruiran močno, in sicer tako, da tečejo niti od cevi v ravni liniji k cevčnici. Pri tem je vsaka nit enako napeta in enako dolga, brez nepotrebnega lomljenja. Razen tega imamo vsako nit posamezno obteženo in sicer ne s prosto visečo utežjo, temveč dosežemo obtežbo oziroma napetost niti z vzmetmi ter je nit s tem podvržena mehkejši obtežbi.

S smotrno konstrukcijo je zmanjšan vmesni prostor med posameznimi registri na najmanjšo možno mero. Premer stroja je 1,9 m, stroj skupno s cevčnico ima premer 4 m. Višina stroja je 1,1 m, višina cevčnice pa je 1,8 m. Število niti na cevčnici je od 384 do 576. Pogon dobiva stroj od elektromotorja, ki je nameščen na isti ploščadi kot stroj.

Po MTB 10/54 -cl-

S seje delavskega sveta Induplati

Kolikor nam bo mogoče, bomo v prihodnje objavljali sprejete sklepe delavskega sveta, da s tem seznanimo delavce in nameščence našega kolektiva z istimi.

Na predlog upravnega odbora našega podjetja so bili na seji delavskega sveta dne 5. februarja t. l. sprejeti naslednji sklepi:

1. Vsi delovni prostori tkalnice se bodo prepleskali z oljnato barvo, kakor je to v predilnici že izvršeno. S pleskanjem se prične takoj, ko bodo iz tkalnice odstranjene transmisije.

2. Na novo se zgradi za tkalnico nekaj stranišč in nova ženska garderoba. Moška garderoba se poveča na račun sedanje ženske garderobe.

3. Higijenski prostori v menzi ne odgovarjajo. Preuredi se naj vrhnje nadstropje in v ta namen rezervira denar. Predlog je še treba analizirati pred realizacijo.

4. Predlaga se preureditev ambulante, katera naj zavzame celoten prostor sedanje zgradbe. Sedanja stanovalca naj se preseli v nova stanovanja. Poleg lastnega zdravnika naj se angažira še dentista za ambulanto Induplati brez sodelovanja sosednjih tovarn.

5. Stanovanjska komisija naj v bodoče predlaga svoje sklepe delavskemu svetu v dokončno rešitev.

6. Izda se nalog za izdelavo kompletnega elaborata za novo kotlarno.

7. Izdela naj se nekaj osnutkov za nova stanovanja. Najprimernejši osnutek se bo potrdil in dal v izvršitev.

8. Nad skladiščem gotovega blaga naj se zgradi prostor za komercialni oddelek, ker je sedanji pretesen.

9. Ob priliki možnostičasne preselitve stanovalcev Rebernika in Gerkmana se stanovanji teh generalno remontirata.

10. Stari avtobus je uprava prodala in naročila novega. Novi avtobus bomo dobili aprila 1955.

11. Delavski svet potrdi naročilo načrta za kopalni bazen, katerega nabavi TVD »Partizan«, Jarše.

12. Odobri se 300.000.— din za električno napeljavo v domu na Mali planini, za postavitve kmečke peči v dnevno sobo in za zgraditev ograje okoli doma.

15. S 1. marcem se nastavi v podjetju novo zdravnico s stalno službo.

Predsednik delavskega sveta

Po Nemčiji in Franciji

(Piše O. Lipovšek)

Lani 11. decembra sem se podal na študijsko potovanje v štiri nemške kemične tovarne in v eno francosko. Prepotoval sem nad dva tisoč kilometrov. Tudi meni se zdi mnogo, če pomislim in se spomnim, da sem sedel na brzovlaku za dosego vseh krajev in za povratek v Jarše skupno 74 ur. Videl sem mnogo zanimivega in koristnega za praktično delo v našem podjetju, ostale vtise sem si pa zabeležil za »Kono-plan«.

Odpeljal sem se s Tauern-ekspresom v smeri Jesenic, kakor vsi kolegi, ki so že pred menoj bili na podobnih potovanjih. Ljubljana, zavita v deževne oblake ni vzbujala globokega vtisa. Redki potniki, ki smo vstopili, smo se kaj hitro poslovili od nje in

neprijetnega dežja, zamakajočega te vse do samega vstopa v vagon. Morda se bo tudi to stanje v prihodnje popravilo in bodo lahko naši potomci zapisali, da so suhi stopili na vlak, mislim od perona do vlaka. Jesenice so bile naenkrat za nami in hitro je bil odpravljen tudi carinski pregled. Na drugi strani predora smo imeli enak obisk avstrijskih carinikov, ki so prišli na vlak menda samo zato, da imajo čisto vest, zakaj prejemajo plačo. Skozi deževno pokrajino smo prispeli do Beljaka. Nekam čudno smo se vrteli z našim vlakom na tej postaji, pa kaj hočeš, tudi to je minilo. Naprej, naprej. Mimo žalostnih taborišč ubežnikov preko Visokih Tur do Salzburga je bila pot kaj kratkočasna. V oddelku smo se namreč zaba-

vali s tremi Perzijci, ki so imeli s seboj toliko prtljaje, da bi imelo deset krepkih mož kaj nesti.

Pred Salzburgom je na neki postaji vstopil vojak zasedbene vojske v spremstvu dame z dvoumnim poklicem, katerega sem šele kasneje spoznal za najbolj dobičkonosno delo. Nu, tudi to sem videl in zato pišem. Nevidno je mračni deževni dan zamenjala noč. Prispeli smo v Salzburg. Obmejna policija nam je pregledala potne liste in cariniki našo prtljago. Mene so malo bolj pretipali pa končno ugotovili, da tudi jaz nisem tisti, ki tovari zlatega osla v njihovo deželo. Sploh pa je bila ta kontrola kaj smešna in oprostite, če vam rečem, da niti potniki niti kontrolni organi niso vedeli, kakšen je vrstni red pregleda. Najprej je pregledal potne liste avstrijski policist, nato je prispel nemški, za njim nemški carinik in na koncu, ko je bilo že vse končano, se je od nekje znašel še avstrijski carinik, menda zato, da smo videli, da še obstaja.

In zopet smo se vozili. Salzburg—München, ena postaja in res v pičlih dveh urah smo bili na cilju. Pišem »smo bili«, ker so se vsi potniki v našem oddelku peljali samo do Münchena.

Poln pričakovanja novih doživetij sem izstopil ter odšel v hotel na postaji, kakor mi je bilo sporočeno. Poslovil sem se od sopotnikov in jo mahnil — neznanemu naproti. Taval sem s svojima kovčkoma po postaji in ob njej ter slednjič le prispel do hotela »na postaji«. V recepciji so mi dali sobo, številka 304, v kateri sem prebedel prvo noč. Če ne bi hotelski nosač postavil kovčkov na posebno klop, izdelano nalašč v ta namen, bi se verjetno vsedel nanjo in se tam počutil najbolj domačega. Bil je to seveda prvi vtis in preostalo mi ni nič drugega kakor navaditi se na vse to.

Ura še ni kazala kaj več kot osem, pa sem jo mahnil v mesto. Toda ne mislite, da sem šel dalj kakor največ 100 m od postaje. Sprva sem na cesti pred postajo čakal dobre četrte ure, da se je kolona vedno drvečih avtomobilov malo ustavila, nato sem se na Stipiju pognal čez cesto Morda sem tekel bolje kakor v Jaršah, vsekakor vem, da sem postal zanimiv za marsikaterega mimoidočega. Na te se seveda nisem dosti oziral, temveč obstal pred prvo izložbo, nato krenil k drugi in tretji ter še k četrti. Bil sem presenečen, kaj vse proizvaja poražena Nemčija. Ko sem takole strmel v izložbe, sem se še malo oziral, kako drugi drvijo preko ceste, pa nisem nikogar videl. Opazil pa sem, nedaleč od mesta, kjer sem prekoručil cesto, vhod v podcestni hodnik za pešce, katerega sem se ob vrnitvi v hotel poslužil tudi sam.

Malo sem si ogledal še postajo, ki so jo Bavarci zgradili prav po ameriškemu. Postaja je silno velika in moderna. V njenih hodnikih lahko kupiš vse, kar

želiš: revije, posodo, čevlje, motor, fotoaparati in tudi vozne karte za vlak. Seveda ne manjka niti banke in menjalnice ne restavracije.

Utrujen od vožnje in silnega hrupa v Müncheanu sem končno legel v posteljo ter želel spati. Pa ni šlo. Prečital sem še cenik za prenočišče v sobi številka 304, na katerem je bila pripomba, da se cena prenočevanja zviša za 1.5 DM, če se ne zajtrkuje v hotelu. Prav, zajtrkoval bom v hotelu. Vstal sem rano, zadovoljen, da je bilo noči konec. Po stopnicah sem iz 5. nadstropja odšel v zajtrkovalnico v prvem nadstropju ter postal predmet pozornosti tamkajšnjih gostov. Kasneje sem videl, da so vsi brez izjeme uporabljali dvigalo in uporabil sem ga tudi sam, ko sem pojedel. Po še nekaterih nerodnostih sem bil tudi tako daleč. Iz svoje sobe sem telefonično poklical nosača, ki je takoj prihitel ter pograbil moja kovčka z enim samim vprašanjem: s katerim vlakom se odpeljem. Povedal sem mu, da ob 11.50 uri s kolodvora Holz- kirche. V redu. V recepciji je postavil kovčka v vrsto ostalih in tam so ostali, medtem ko sem plačal in se s težkim srcem poslovil od njih. Eno uro sem taval po mestu pa se zopet vrnil s skrbjo, če so moji kovčki še vedno tam; pa so me vljudno opozorili, da mi bodo kovčke dostavili do vlaka in da sem lahko brez skrbi zanje. To je bila poleg že mnogih poslednja nerodnost, s katero sem vzbudil vtis kmeta v mestu. Odslej sem se obnašal, kakor da so najnovejši patenti in pripomočki zame nekaj samoposebi umevnega.

Ob 11. uri sem čakal na kolodvoru pred svojim vlakom na kovčke, katere sem 15 minut kasneje zagledal na nosačevem transporterju. Od samega veselja, da sem zopet sam njihov lastnik in varuh sem dal nosaču 5 DM, ta pa bi od samega veselja skoro pozabil spustiti kovčke. Dal sem mu neverjetno napitnino, toda bil sem nevešč denarja. Veselje, da se je vse srečno končalo, me ni zadržalo od »velikodušne« napitnine.

Zopet sem se vozil nekaj več ko eno uro, čeprav samo 32 km. Vlak vozi sorazmerno hitro, toda postaj je na tej progi veliko in to znatno podaljšuje potovanje.

Nekako ob 15. uri sem se javil v hotelu Haderbräu, kjer sem najel sobo in v kateri sem stanoval 15 dni. Soba je bila v hotelu odlična, tako tudi postrežba, le kraja praktično nisem videl, ker sem se do tovarne vozil dnevno zjutraj ob 7.15 celih 11 km daleč, a zvečer ob 17.50 sem se vračal zopet v hotel v Wolf- ratshausen.

To je bila prva etapa mojega potovanja. V nadaljevanju bom opisal vtise iz kemične tovarne, ki je zrasla iz nekdanje smodnišnice in v kateri dela vrsta kemičnih strokovnjakov z najmodernejšimi aparati in stroji.

Fotografija v luči znanosti in športa

Odkar živi človek, si le-ta prizadeva, izboljšati si življenje. Danes je civilizacija že na precej visoki stopnji in nekateri jo napačno imenujejo celo kulturo. Za današnje pojme je bilo življenje pred nekaj stoletji silno težko, saj so imeli tedanji ljudje težave z obdelavo polj, s potovanjem iz kraja v kraj, da o navadnih in nezaljubljenih boleznih tedanjega časa sploh ne govorim.

Fotografija zavzema važno mesto v sedanjem razvoju. Srečamo jo na vseh poljih prirodne znanosti. V medicini je najbolj znana röntgenska fotografija, ki ima mnogo zaslug v borbi s tuberkulozo. Med zadnjo svetovno vojno so Američani izdelali avtomatični röntgenski aparat za množično slikanje pljuč in srca. Imenovali so ga fluorograf. S fluorografom lahko avtomatično posnamemo sliko prsnega koša, in to sto in več posnetkov na uro. Röntgenski aparat uporabljajo tudi za kontrolo materiala v kovinski industriji. Dandanes je mogoče fotografirati vsako

notranjo razpoko ali drugo nepravilnost v še tako zamotanem jeklenem sestavu stroja, česar od zunaj ne moremo niti videti niti ugotoviti, s katerim koli postopkom preizkušanja

Poslužujoč se infrardečih žarkov, lahko snemamo predmete skozi za naš vid neprodirno meglo. S pomočjo teh žarkov lahko posnemamo predmete, katere sploh ne vidimo. Zdravniki se poslužujejo slikanja z infrardečimi žarki za ugotavljanje krčnih žil, katere na zunaj še ne vidimo.

Fotoamater uporablja kamero v svojo športno zabavo. Slika si motive in doživlja je in le-ti mu ostanejo drag spomin za vse življenje in neredko boste naleteli ob privatnem obisku pri fotoamaterju, da vam bo pokazal poleg drugega lepega kot največjo dragocenost album s slikami, katere je sam posnel.

Vsak letni čas ima svoje čare in popolnoma nepravilna je trditev, da se da napraviti samo pozimi lepe posnetke, medtem ko poletje ne nudi primerne mo-

tiva. Resnično lahko hitreje izberemo sliko v zimski naravi, toda ostali letni časi so bogati na možnostih za izbiro posnetkov.

Za slikanje zimske narave nam zadostuje smreka z na novo zapadlim snegom. Poleti bomo raje izbrali motiv nekaj dreves, vendar učinkuje neprijetno, če slikamo cel gozd. Za zimske slike je zelo priporočljivo posluževati se protisvetlobnih efektov, enaki rezultati se dobijo pri slikanju prizorov ob vodi ali na vodi. Pri zimskih posnetkih je zelo važno, da dobimo ostro ospredje. Najpreprostejše v takem primeru je, če slikamo smučine ali stopinje v snegu, katere pa morajo voditi v notranjost slike. Pri slikanju snega je potrebno, posluževati se rumenega filtra. Rumena filter nam slabi modro svetlobo in poveča kontraste. Sence v snegu so namreč svetlejše, kakor jih vidimo. Črna-bela fotografija in dobijo svetlobo od neba. Črno-bela fotografija obstoji iz kontrasta med svetlim in temnim, zato moramo paziti, da snemamo ob sončnem ali sicer svetlem vremenu, da dobimo na sliko svetlobne kontraste. Svetloba na snegu je enaka poletni svetlobi, zato zadostuje kratka osvetlitev 1/50 do 1/100 sekunde na pankromatski film 17-18 DIN ali 27-28 Scheinerjev.

Eno najtežjih vprašanj za amaterje je, kako posneti prizore s premikajočimi se predmeti, kot na primer momente na tekmovanjih ali prizore na cesti. V takih primerih priporočajo osvetlitveni čas 1/500 do 1/1000 sekunde. Lahko je ta čas še krajši, če to dovoljuje naprava na zaslonki aparata. Najbolje in

najenostavneje je izračunati zaslonko in osvetlitev po tabeli ali s pomočjo svetlomera. Film 23/10 DIN ali 35 Scheinerjev omogoča ob normalni svetlobi kratke osvetlitve. Tak film podaja barvo od sonca ožganega obraza bolje kot normalno občutljiv film. 23/10 DIN film je boljši za posnetke z neugodno svetlobo ali za slikanje z umetno lučjo, katera vsebuje mnogo rdeče svetlobe.

Neostre posnetke v planinah (pozimi do višine 1500 m, poleti do višine 2000 m) odpraviš z ultravioletnim zapornim filtrom. Seveda imajo ultravioletni žarki vpliv na sliko in njeno ostrino samo ob sončnem vremenu.

To in še marsikaj bi lahko napisal o fotoaparatu, o fotografiji in o fotografu. Ob zaključku bi k vsem podanim mislim pripomnil, da fotoaparat ni vse, temveč je mnogo v tem, kdo slika in kako. Tudi aparat z najboljšo lečo ne koristi tistemu, ki ga ne zna uporabiti. Pri vsaki stvari je treba imeti vaje. In lastne izkušnje učijo, čeprav drago plačane.

H koncu priporočam vsakemu fotoamaterju, da si nabavlja filme in papirje vedno od istega proizvajalca ter uporablja za razvijanje filmov in slik kopeli, sestavljene po recepturah, ki jih priporoča proizvajalec filmov in papirja kot najbolj priporočljive. Kupovanje izdelkov različnih tovarn pomeni za amaterja na koncu koncev neuspeh in gotov propad.

Miran

Sport IN šah

TELOVADCI NASEGA PARTIZANA SO NASTOPILI

V nedeljo, 6. februarja, so nastopili telovadci našega Partizana v dvorani v Grobljah.

Dolga leta smo zaman poslušali in pričakovali na podobno poročilo, katero je s prikazano akademijo vendar postalo stvarnost. Mnogo govora je bilo, preden se je vodstvo Partizana odločilo, da gre z nastopom pred občinstvo.

Preko 400 gledalcev v dvorani v Grobljah je zasedlo do 16. ure vse prostore sedišča in stojišča ter s tem dokazalo, da živi s svojo mladino, včlanjeno v TVD Partizan.

V pozdravnem nagovoru se je predsednik društva dr. Jerovec zahvalil občinstvu za obilen obisk ter mu v kratkih besedah orisal cilj društva in željo, da se v vrste telovadečih vključijo tudi vsi oni, ki so doslej gledali na telovadnico z nezaupanjem.

Sledilo je petnajst telovadnih točk, kjer so pionirke in pionirji ter mladinke in mladinci društva Partizan Jarše pokazali svoje znanje in disciplino. Kot gosti so nastopili pionirji društva Partizan Mengeš in pa mladinke in mladinci istega društva. Na kraju so prikazali nekaj odlično izvedenih točk člani Partizana »Narodni dom« Ljubljana, članice istega društva pa akademski sestav z uporabo žoge.

Po vrstnem redu sporeda so nastopile najprej pionirke s simbolično vajo »ciganček«, katero so dobro izvedle. Pionirji so pokazali izurjenost v prespoku čez kozo. Tudi ta točka je prav dobro uspela in je ugajal posebno najmlajši, vsekakor pa naj-

manjši pionir Kočar. Enostavna, toda prijetna je bila prihodnja točka »Mladi vojaki«, katero so izvedli kot gosti pionirji iz Mengša. Tudi mladinci iz Mengša so prav dobro izvedli svojo vajo v parterni telovadbi in želi zanjo pohvalo od občinstva. Mladinci iz Jarš so v naslednji točki prikazali telovadbo ob souporabi švedske omare. Za tem so ponovno nastopile pionirke iz Jarš s simbolično vajo »Žabe« ter jo prav lepo izvedle. Nesporazum z možem ob zastoru pri tej točki ni premotil pionirke pri izvajanju svoje točke ter gre vsem takrat pri točki sodelujočim kakor tudi njihovi vodnici zato še posebno priznanje. Jarške mladinke so v nadaljevanju prikazale preskok čez kozo, vendar se strinjam z mnenjem občinstva, da bi bila koza lahko višje postavljena, saj so prve telovadke te točke kozo dobesedno prestopile. Sicer je bila tudi ta točka v redu izvedena. Jarški pionirji so pokazali nekaj raznoterosti v telovadbi in lepo telovadili. Tudi tu je najbolj ugajal najmanjši ter za svoja izvajanja žel največ pohvale. Mladinke društva Mengeš so pokazale lepo vajo na visoki gredi ter žele mnogo priznanja. V preskoku čez konja so pokazali jarški mladinci precej znanja in je bila ta točka poleg njej predhodne in njej sledeče točke najtežavnejša od telovadcev iz Jarš in Mengša. Mladinke so pokazale na dvovišinski bradlji precej težke vaje, lepo izvedene. V zadnjih točkah so nastopili telovadci iz Ljubljane ter pokazali lepo in težavno telovadbo na konju in bradlji ter na tleh. Občinstvo je vsakega posameznika za prikazano vajo nagradilo s ploskanjem. S simbolično vajo so akademijo zaključile telovadke članice iz Ljubljane.

Za uspeh je treba pohvaliti načelstvo Partizana Jerše, tov. Kavčič Magdo in Kunc Boža, kakor tudi vodnike Sitar Rezi in Česnika ter Zalokarja. Od telovadečih so se posebno izkazali Jerovec Nataša, Zupan Brane in Kočar Janez.

VESELA KRONIKA

Sigurno ste me že pogrešali, ker se v zadnji številki nisem nič oglasila, bila sem namreč prezaposlena s prošnjo za novo tajnico. Biti tajnica ni tako enostavno, posebno če mora zadostiti vsem zahtevam našega podjetja. Imam pa šanse, saj vtaknem nos kamor že bodi, pa sem ga tudi v

letno inventuro. Ta je letos »štimala« kot še nikoli. Naši »hauptmani« so bili zato še bolj preplašeni kot pa druga leta, ko ni »štimala«. Tako dober rezultat so menda dosegli zaradi tega, ker ni bilo kaj dosti za inventurirati. Po inventuri sem šla na

občni zbor »Partizana«. Lepe uspehe je zabeležilo to društvo, le strelske družine še niso organizirali, čeprav so na zboru streljali — sicer samo z besedami — iz kota v kot. Zadetki so šli vsi v polno in si predsednik ter prosvetar nista ostala nič dolžna.

Smeh zbujujoča scena na istem občnem zboru je bilo poročilo »dramatičnega referenta«. Upajmo, da bo novi žel aplavz za svoje delo že med letom.

Iz ustnih oglasov sem še zvedela, da iščejo za malo dvorano v menzi hišnika ali čistilko, ki bi jo počistil in pospravil za vsakimi plesnimi vajami. Dosedanja snažilka ima menda premalo časa in preveč denarja, da bi se ji še splačalo zaslužiti za pol ure dela 100 din.

Delegat nisem bila, ampak na sindikalne volitve sem vseeno šla. Sem mislila, da bom dobila klobaso, ko sem čitala tisto klobasarijo na lepaku, ki je vabil delegate na občni zbor naše sindikalne podružnice.

Od samega dela in letanja sem zbolela, pa sem zavila v ambulanto. Toda naša ambulanta je menda samo za zdrave ljudi, kajti oni, ki imajo vročico, bi ne znali hoditi samo po papirju, ki je po tleh razprostrt, ker naši nimajo denarja, da bi nabavili lino-lej za ambulanto.

Če bom imela kaj besede tudi zanaprej, bom predlagala ob ustanovitvi mestne občine Jarše, da bi se imenovala glavna ulica »Raj na zemlji«. V našem dnevnem časopisu je bil namreč pred kratkim objavljen članek o našem podjetju, a pisec članka je bil prevelikodušen v pohvalah.

Tudi naš »Konoplan« je omenjen v istem članku in menda se je samo njega upal grajati, da prinaša premalo objav in sklepov delavskega sveta in upravnega odbora. Sama sem mnenja, da teh sklepov sploh ne omenja, ker še nimam »kompanjona«, ki bi tudi od tam kaj napisal. Morda ga pa najdem, do tedaj na svidenje.

Spelca

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

Tone in Francelj se kregata pred hišnimi vrati svoje ljubice, kateri bo šel v vas. Micka posluša za vrati.

Tone predlaga: »Oba ustreliva v zrak in padiva na tla kot da sva mrtva. H kateremu bo Micka pri-tekla, tisti gre k njej!«

Francelj: »Prav.«

Dva strela odjekneta pred vrati Mickinega stanovanja. Micka odpre vrata in reče glasno: »Janez, sedaj pa le zlezi iz omare, oba sta mrtva.«

DIREKTNO

15. številka »Konoplana« je objavila zgodovinski sklep DITTIS-a, da se bodo njeni člani učili nemščine, kar jim bo omogočilo, da se bodo lahko seznanjali z novostmi iz tehnike s pomočjo tuje literature.

Ob obletnici pričetka tečaja smatra uredništvo »Konoplana« za prijetno dolžnost, da tečajnikom, ki so z odličnim ali prav dobrim uspehom zaključili tečaj, priporoči bogato strokovno knjižnico. V njej bodo našli tudi nemške knjige in revije, iz katerih se bodo lahko »direktno« (glej Konoplan, šte. 15, desni stolpec, 11. vrsta) seznanjali z novostmi tehnike.

Zelite tudi vi biti dnevno obveščeni o najnovejših dogodkih doma in po svetu? — Da. — Potem se naročite na

LJUBLJANSKI
DNEVNIK

Novo naročnike sprejema tov. Mičo Bulič, tiskarna. Mesečna naročnina znaša 180 din in je torej najcenejši dnevni časopis, katerega dvignete na dan izida pri službujočem vratarju v Induplati. Ljubljanski dnevnik izide vsak dan razen nedelje ter vas v sliki in besedi seznanja z zanimivostmi in novicami.

SPORED FILMOV KINA »INDUPLATI«

- 16.—17. febr. »Afriška kraljica«, ameriški barvni film
 19.—20. febr. »Glavno se je imenovati Ernest«, angleški barvni film
 23.—24. febr. »La Red«, mehiški film
 26.—27. febr. »Praznik v Rimu«, ameriški film
 2.—3. marca »Plačilo za strah«, francoski film
 5.—6. marca »Oskrunjena«, mehiški film
 9.—10. marca »Samo naša«, ameriški film
 12.—15. marca »Povratek na Broadway«, ameriški barvni film

Izdaja v 600 izvodih kolektiv tovarne »Induplati«

Odgovorni urednik: Lipovšek Otmar
 Natisnila Triglavsko tiskarna v Ljubljani